

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต

กลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ในหนังสือวรรณกรรมสำหรับ
เยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคควอร์ด

วันที่รับ : 30 กันยายน 2567

วันที่แก้ไข : 24 พฤศจิกายน 2567

วันที่ตอบรับ : 17 มกราคม 2568

กาญจนา ทิพย์พงศ์ทอง^{1*} และเอี่ยมพร ทิพย์เดช¹

¹นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยพะเยา

*corresponding author e-mail: Kanjana8900a@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคควอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย โดยใช้นวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีทางภาษาประกอบด้วย 5 กลวิธีคือ 1) กลวิธีทางศัพท์ 2) กลวิธีการใช้มูลบท 3) กลวิธีการใช้วจนกรรม 4) กลวิธีการใช้ประโยคแสดงเหตุผล และ 5) กลวิธีการใช้สัทพยางค์ ซึ่งกลวิธีทางภาษาดังกล่าวได้มีการประกอบสร้างชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ทั้งหมด 2 ประการ ได้แก่ เด็กดีคือสมาชิกที่ดีของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และเด็กดีเป็นบุคคล ที่มีคุณค่าของสังคม จากผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าหนังสือวรรณกรรมเยาวชนเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการปลูกฝังความคิด ค่านิยม และอุดมการณ์เกี่ยวกับเด็กดีที่สังคมพึงปรารถนา

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, ชุดความคิด, วรรณกรรมสำหรับเยาวชน

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Linguistic Strategies for Presenting the Ideas about “Good Children” in the Seven Book Awards-Winning Children's Literature Book

Received : 30 September 2024

Revised : 24 November 2024

Accepted : 17 January 2025

Kanjana Thippongthong^{1*} and Uamporn Thipdet¹

¹Student in Master of Arts, School of Liberal Arts,
University of Phayao

¹Lecturer School of Liberal Arts, University of Phayao

*corresponding author e-mail: Kanjana8900a@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to examine the linguistic strategies used to present the concept of good children in the 2022 Seven Book Award-winning youth literature book, Dek Chai Tum by Surasak Kritsanamis. This study applied the concept of critical discourse analysis approach. The results revealed that the language strategies consisted of 5 strategies including 1) lexical strategies, 2) the strategy of using the presuppositions, 3) the strategy of using the speech acts, 4) the strategy of using the reasoning sentence, and 5) the strategy of using the Intertextuality. These linguistic strategies created two sets of ideas about “good children”. Firstly, good children are good members of society and good citizens of the nation. Secondly, good children are valuable individuals of society. The study reflects that children's literature is an important tool for instilling ideas, values, and ideologies about good children that society desires.

Keywords: Language strategies, Ideas, Children's literature

บทนำ

หนังสือสำหรับเยาวชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนในสังคมไทย เนื่องจากเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้เยาวชนยังเป็นที่สำคัญในการสืบทอดเอกลักษณ์ของชาติไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม ภาษา ประเพณี หรือแม้แต่กระบวนการคิดที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ แต่ก็พบว่าวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามา มีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากในสังคมไทย จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต หรือแม้แต่กระบวนการคิด ซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนไทยทั้งสิ้น ดังนั้น หนังสือสำหรับเยาวชนจึงได้รับการส่งเสริม ทั้งจากภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการพัฒนาให้เติบโตอย่างเหมาะสมและมีความคิดที่เป็นผลดีต่อสังคม โดยหน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสนใจและเล็งเห็นความสำคัญของเด็กเป็นอย่างมาก รัฐจึงได้ใช้ความพยายามในการปลูกฝังชุดความคิดต่าง ๆ ที่รัฐเห็นว่าเหมาะสมให้แก่เด็กโดยรัฐพยายามเข้ามาควบคุมความคิดหรือแบบแผนพฤติกรรมก่อนที่จะได้เกิดเติบโตขึ้นเพื่อให้เด็กมีมุมมองความคิดที่เป็นผลดี และมีแบบแผนความประพฤติเอื้อต่อการจัดระเบียบทางสังคมและการสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐ (อุมาวัลย์ ชีช่วง, 2555) หนังสือเยาวชนจึงเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังค่านิยมและอุดมการณ์ที่สังคมต้องการให้แก่เยาวชน วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดเป็นวรรณกรรมที่ผ่านการคัดเลือกโครงการประกวดหนังสือดีเด่นของบริษัทซีพีออลล์จำกัด และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางวรรณกรรมเยาวชนในสังคมไทย โดยคัดเลือกจากผลงานที่มีคุณภาพ และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนได้ ดังนั้นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลจึงถือเป็นวาทกรรมหนึ่งที่มีอำนาจในการครอบงำความคิดผู้อ่านให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการได้ จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า หนังสือวรรณกรรมเยาวชนมีการใช้กลวิธีทางภาษา ในการประกอบสร้างชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดี ดังตัวอย่าง

(1) “ผมก็รวบรวมความกล้าเข้าไปขอโทษของศา ทั้ง ๆ ที่กลัวว่าเขาจะยังโกรธอยู่”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 138)

จากตัวอย่างที่ (1) พบว่ามีการใช้คำศัพท์แสดงถึงพฤติกรรมของเด็กดี ได้แก่คำว่า “ความกล้า” “ขอโทษ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กจะต้องมีความกล้าหาญที่จะกล่าวคำขอโทษ เพื่อแสดงถึงความสำนึกผิดต่อสิ่งที่ได้กระทำ

(2) “ต่อไปนี่ ผมคงต้องเชื่อผู้ใหญ่ให้มากขึ้นกว่าเดิมแล้ว เพราะเคยได้ยินคนเขาพูดกันว่าเดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 20)

จากตัวอย่างที่ (2) พบว่ามีการใช้กลวิธีมูลบท ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่ามีความคิดหรือเหตุการณ์เกิดขึ้นมาก่อนโดยมีการใช้คำว่า “ต่อไปนี่” “เคยได้ยิน” “เขาพูดกันว่า” สื่อให้เห็นว่าเด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากกว่า

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าในวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ กฤษณมิมิ มีการใช้กลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อแสดงถึงลักษณะและพฤติกรรมของเด็กดี ดังตัวอย่างที่ (1) อีกทั้งมีการใช้มูลบทเพื่อแสดงให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อที่มีอยู่ก่อนว่าจะต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่อาบนำร้อนมาก่อน ดังตัวอย่างที่ (2) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเลือกใช้ภาษามีผลต่อการรับรู้ และตีความของผู้อ่านเพราะการใช้ภาษาในดับทที่มีความสัมพันธ์กันทั้งด้านความรู้ ความเชื่อ และอัตลักษณ์ (Foucault, 1995, P.54)

การศึกษาชุดความคิดหรืออุดมการณ์ (Ideology) เป็นการศึกษากระบวนการความคิด ความเชื่อที่มีอยู่ร่วมกัน ของสมาชิกในสังคม ซึ่งมีผลต่อทัศนคติและการแสดงออกทางสังคม ของสมาชิกในสังคมนั้น (van Dijk, 1995 อ้างถึงใน วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2554) อาจกล่าวได้ว่า อุดมการณ์เป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม โดยใช้ครอบงำความคิดความเชื่อให้เป็นไปตาม

ผู้ผลิตอุดมการณ์นั้นตั้งนัยความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมสำหรับเยาวชนและอุดมการณ์ จึงเป็นการเชื่อมโยงกันของวิธีการใช้ภาษา ที่ถูกสร้างขึ้นโดยการเสริมสร้างอุดมการณ์ ซึ่งเป็นชุดความคิดและความเชื่อที่เป็นระบบและมีการรับรู้และยอมรับร่วมกันในสังคม วรรณกรรมสำหรับเยาวชนจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้เผยแพร่เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ และพฤติกรรมที่ดีของ “เด็กดี” ที่สังคมคาดหวัง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีในวาทกรรมหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคคอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย โดยใช้นวคิดเรื่องการวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis) นวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และนวคิดเรื่องอุดมการณ์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคคอร์ดประจำปี 2565 เพื่อให้เข้าใจถึงกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ผ่านงานวรรณกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีในวาทกรรมหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคคอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์กลุ่มข้อมูลเพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในวาทกรรมหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคคอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย ที่นำเสนอชุดความคิด เกี่ยวกับ “เด็กดี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียด 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แหล่งข้อมูลจากวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคคอร์ดเป็นโครงการ การประกวดหนังสือดีเด่นของบริษัท ซีพีออลล์ จำกัด ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อคัดเลือกและส่งเสริมหนังสือดีมีคุณภาพให้กับสังคมไทย หนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคคอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย ประเภทวรรณกรรมสำหรับเยาวชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการคัดเลือกงานวรรณกรรมสำหรับเยาวชน ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศรางวัล เชว่นบุคคอร์ด และกำหนดวิธีการในการรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียดดังนี้

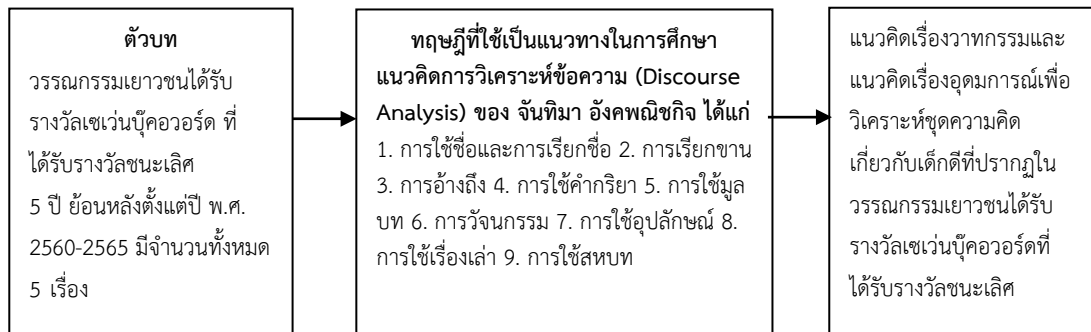
2.1 สืบเสาะเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมเยาวชนนวคิดกลวิธีทางภาษานวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์

2.2 รวบรวมข้อมูลจากหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคคอร์ดที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยเรื่องกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคคอร์ด ประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้นำนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้แก่ นวคิดเรื่องการวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis) ของจันทิม่า อังคพนชกิจ (2561) นวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และนวคิดเรื่องอุดมการณ์ มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังกรอบนวคิดในการศึกษา ดังนี้

3.1 กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

3.2 คัดเลือกข้อความบางตอนของตัวบท ทั้งบทสนทนาของตัวละคร การบรรยายฉากตลอดจนข้อความอื่น ๆ ที่เป็นกลวิธีในการผลิตข้อความเพื่อสื่อไปยังผู้รับสาร ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่มีเจตนาบางประการของผู้ส่งสารเพื่อสื่อชุดความคิดเรื่อง“เด็กดี”

3.3 นำข้อความที่เลือกไว้มาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในการผลิตข้อความเพื่อสื่อไปยังผู้รับสาร ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่แฝงเจตนาบางประการในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคควอร์ด ตามแนวคิดที่กำหนดไว้

3.4 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคควอร์ด ประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ กลุณณมิช การวิเคราะห์ข้อมูลเป็น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและพรรณนาวิเคราะห์

3.5 นำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพและพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) กลวิธีทางศัพท์เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ (lexical choices) เพื่อสื่อแทนความคิดหรือประสบการณ์ของผู้ส่งสาร จากการศึกษาพบว่ามีการใช้กลวิธีทางศัพท์ดังนี้

1.1 การใช้คำนาม (noun forms)

จากการศึกษาพบว่า มีการใช้คำศัพท์ที่แสดงความหมายถึง การกระทำ พฤติกรรมรวมถึงลักษณะนิสัยของเด็กดีที่พึงประสงค์ของสังคมโดยคำศัพท์เหล่านี้จำแนกได้ตามกลุ่มความหมาย ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มคำศัพท์ของคำนามที่ปรากฏร่วมกับคำที่สื่อถึงเด็กดีในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคควอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ กลุณณมิช

กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
1. ความรับผิดชอบ	1. ความรับผิดชอบ, หน้าที่
2. ความกล้าหาญ	2. ความกล้า
3. สติปัญญา	3. ผลการเรียนรู้, เก่ง, หัวไว
4. การพึ่งพาตนเอง	4. การช่วยตัวเอง

จะเห็นว่า คำศัพท์ที่ปรากฏล้วนเป็นคำศัพท์ที่แสดงคุณลักษณะของเด็กดีที่แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่ดีของเด็ก ได้แก่คำว่า ความรับผิดชอบ หน้าที่ ความกล้า ผลการเรียนรู้ เก่ง หัวไว และการช่วยตัวเองในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

(1) “ผมก็รวบรวมความกล้าเข้าไปขอโทษองศา ทั้ง ๆ ที่กลัวว่าเขาจะยังโกรธอยู่”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 138)

จากตัวอย่างที่ (1) พบว่ามีการใช้คำศัพท์แสดงถึงพฤติกรรมของเด็กดี ได้แก่คำว่า “ความกล้า” “ขอโทษ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กดีจะต้องมีความกล้าหาญที่จะกล่าวคำขอโทษ เพื่อแสดงถึงความสำนึกผิดต่อสิ่งที่ได้กระทำ

1.2 การใช้คำกริยา (verb forms) คำกริยาเป็นคำที่แสดงเหตุการณ์ ความรู้สึกนึกคิด หรือสภาพของบุคคล สัตว์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการวิเคราะห์การใช้คำกริยาเป็นการวิเคราะห์การแสดงของคำกริยาในประโยคที่ไม่ได้มองเพียงรูปคำกริยาเท่านั้นแต่หมายถึงคำที่สัมพันธ์กับคำกริยาอีกด้วย เช่น คำนาม คำขยาย เพราะมีส่วนในการสื่อความหมายเกี่ยวกับเหตุการณ์และสิ่งที่กล่าวถึง จากการศึกษาพบว่า มีการใช้คำกริยาทั้งหมด 14 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มคำศัพท์ของคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับคำที่สื่อถึงเด็กดีในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัล เขว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ ฤทธิชัย

กลุ่มความหมาย	ตัวอย่างคำศัพท์
1. การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีพระคุณ	1. นึกถึงบุญคุณ
2. การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่	2. เคารพ, ยกมือไหว้
3. การกระทำที่เกี่ยวข้องกับชาติ	3. เคารพธงชาติ
4. ความขยันหมั่นเพียร	4. ตั้งใจฟัง, ตั้งใจทำ ทำการบ้าน, ฝึกซ้อม, เรียน
5. ความคล่องแคล่วว่องไว	5. กระตือรือร้น
6. การสำรวมกริยาวาจา	6. ยกมือไหว้ขอบคุณ
7. ความรับผิดชอบ	7. ทำการบ้าน, รับผิดชอบ, มีหน้าที่
8. ความซื่อสัตย์	8. บอกความจริง
9. ความมีระเบียบ	9. เป็นระเบียบ เรียบร้อย, ทรงนักเรียน
10. การใช้สอยเงินทอง	10. ออมเงิน, เก็บเงิน, ประหยัด, อดออม, รู้จักค่าของเงิน
11. การยอมรับผิด	11. รู้สึกละอาย, อาย, ขอโทษ
12. คำมั่นสัญญา	12. สัญญาลูกผู้ชาย
13. ความมุ่งมั่นพยายาม	13. พยายาม, ตั้งใจ
14. ความมีน้ำใจนักกีฬา	14. รู้แพ้รู้ชนะ

จะเห็นว่า คำศัพท์ที่ปรากฏล้วนเป็นคำศัพท์ที่แสดงถึงพฤติกรรมของ “เด็กดี” ดังตัวอย่างในข้อความต่อไปนี้

(1) “ตั้งแต่นั้นมา ผมก็เชื่อตามที่คุณยายบอก พยายามกินผักและผลไม้ให้มากขึ้น เพราะไม่อยากท้องผูกและเจ็บกันอีก”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 33)

(2) “เวลาอยู่ในห้องเรียน ฉัตรชัยจะนั่งอยู่ตรงกลางของแถวแรกหน้าชั้นและตั้งใจฟังครูสอนตลอดเวลา”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 48)

(3) “คนเราต้องรู้จักประหยัด รักข้าวรักของ และเครื่องใช้ก็ให้รู้จักถนอม”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 83)

จากตัวอย่างที่ (1) เป็นคำพูดของตุ้มที่บอกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเอง โดยมีการใช้คำกริยาคำว่า “เชื่อ” แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของเด็กที่ต้องรู้จักเชื่อฟังผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการเลือกใช้คำกริยาเพื่อตอกย้ำถึงหน้าที่ของเด็กในด้านการศึกษา ดังจะเห็นได้จาก ตัวอย่างที่ (2) เป็นเหตุการณ์ที่ตุ้มเล่าไว้โดยมีการใช้คำกริยาคำว่า “ตั้งใจ” ในการอธิบายอาการของฉัตรชัยเพื่อนของตุ้มขณะที่ฟังครูสอนตลอดเวลาซึ่งแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของเด็กที่ฟังกระทำขณะศึกษาเล่าเรียน และตัวอย่างที่ (3) เป็นบทสนทนาของแม่ที่พูดกับตุ้ม ซึ่งมีการใช้คำกริยาคำว่า “รู้จัก” ประกอบกับคำว่า “ประหยัด” “รักข้าวรักของ” และ “ถนอม” ซึ่งแสดงถึงลักษณะนิสัยของเด็กที่ดีที่รู้จักการออม และรู้จักถนอมรักษาดูแลสิ่งของเครื่องใช้ของตนเองไม่ให้ชำรุดเสียหาย

นอกจากนี้พบว่ามีการใช้คำกริยาที่สื่อถึงพฤติกรรมของเด็กดีในด้านต่าง ๆ อาทิ การเคารพยำเกรงผู้ใหญ่ มีความซื่อสัตย์ มีน้ำใจนักกีฬา เป็นต้น เนื่องจากสิ่งเหล่านี้จะช่วยหล่อหลอมให้เด็กเป็นเด็กที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้คำศัพท์ ได้แก่ คำนามและคำกริยาเพื่อสื่อความหมายถึง “เด็กดี” ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณลักษณะหรือพฤติกรรมนั้นเพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่ดีของเด็กที่พึงประสงค์ของสังคม

2. การใช้มูลบท (presuppositions) การใช้มูลบทเป็นการใช้ภาษาที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่ามีข้อความหรือเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น หรือมีความคิดและความต้องการบางอย่างที่ซ่อนอยู่ในตัวบท ดังตัวอย่างข้อความที่พบต่อไปนี้

(1) “ต่อไปนี่ ผมคงต้องเชื่อผู้ใหญ่ให้มากขึ้นกว่าเดิมแล้ว เพราะเคยได้ยินคนเขาพูดกันว่าเดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 20)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่ามีการใช้กลวิธีมูลบท โดยมีการเลือกใช้คำว่า “ต่อไปนี่” “เคยได้ยิน” ซึ่งแสดงความหมายว่ามีความคิดความเชื่อเกิดขึ้นมาก่อนแล้วว่าเป็นเด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ หากใครไม่ปฏิบัติตามอาจเกิดผลร้ายตามมาได้

3. การใช้วัจนกรรม (speech acts) วัจนกรรมเป็นถ้อยคำที่ใช้สื่อสารกัน โดยมีเจตนาบางอย่างอยู่ด้วย เช่น ขอร้อง เชิญชวน เตือน สั่ง เป็นต้น จากการศึกษาวัจนกรรมจำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

3.1 กลุ่มชี้แนะ (directive) แสดงถึงความพยายามที่ต้องการให้ทำตามในสิ่งที่ต้องการโดยแสดงเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งที่ควรจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต ดังตัวอย่าง

(1) “ครูดีใจที่ห้อง C ของเราไม่มีใครสอบตกซ้ำชั้น ต้องมาเรียนกับครูอีกปีหน้าชั้น ป.5 แล้วขอให้พวกเธอขยันตั้งใจเรียนยิ่งขึ้นกว่าเดิม และขอให้เป็นเด็กดีกันทุกคน”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 341)

จากตัวอย่างที่ (1) เป็นบทสนทนาของครูที่พูดกับนักเรียนซึ่งมีการใช้คำศัพท์คำว่า “ขอให้” ที่เป็นการบอกความต้องการของครูที่อยากให้นักเรียนทำตาม การเลือกใช้กลวิธีนี้จึงเป็นการเน้นย้ำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีใน การเรียน ได้แก่ มีความขยันตั้งใจเรียนและเป็นเด็กดีตามที่ครูได้ชี้แนะ

3.2 กลุ่มผูกมัด (commissive) เป็นคำพูดหรือการสัญญา กล่าวคือการให้คำมั่นสัญญาว่าจะต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต ดังตัวอย่าง

(2) “แมลงปอครับ ผมขอโทษ ผมเสียใจจริง ๆ ในสิ่งที่ผมได้ทำลงไป สัญญาลูกผู้ชาย ผมจะไม่ยิงแมลงปออีกเป็นอันขาด”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 211)

จากตัวอย่างที่ (2) เป็นบทสนทนาของตุ้มที่พูดกับแมลงปอ โดยมีการใช้คำพูดแสดงการสัญญาว่า “สัญญาลูกผู้ชาย” ในการอธิบายความรู้สึกของตุ้มขณะที่เล่นยิงแมลงปอกับเพื่อน แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการกระทำของตนเองว่าจะไม่กระทำผิดอีก โดยการเลือกใช้กลวิธีนี้เป็นการตอกย้ำถึงพฤติกรรมของเด็กดีที่จะต้องรักษาคำมั่นสัญญาของตนเอง

3.3 กลุ่มแสดงความรู้สึก (expressive) แสดงถึงสภาพจิตใจหรือแม้แต่อารมณ์ความรู้สึกของผู้พูด เช่น การขอบคุณ การแสดงความยินดี การชม การขอโทษ การแสดงความเสียใจ เป็นต้น ดังตัวอย่าง

(3) “ผมนึกขอบคุณคุณยายเป็นที่สุดนี้ถ้าไม่ได้คุณยายมาช่วยละก็ผมคงแย่แน่ ๆ เรื่องชี้แจงชี้ยากของผมนี้ยังมีอีกบ่อย ๆ”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 33)

(4) “ผมก็รวบรวมความกล้าเข้าไปขอโทษของศา ทั้ง ๆ ที่กลัวว่าเขาจะยังโกรธอยู่”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 138)

(5) “ผมช่างโชคดีกว่าใคร ๆ ที่ได้มีโอกาสมาทำหน้าที่นี้ ได้กราบเท้าคุณครูเพื่อขอบพระคุณที่ได้อบรม สอนพวกผม ความรู้สึกนั้นเอ่อล้นในใจ”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 284)

จากตัวอย่างที่ (3) และ (5) มีการใช้คำว่า “นึกขอบคุณ” “ขอบคุณ” แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกถึงการระลึกถึงบุญคุณ และซาบซึ้งในความดีที่ผู้อื่นมอบให้ และในตัวอย่างที่ (4) แสดงให้เห็นถึงความจริงใจจากความรู้สึกสำนึกผิดในการกระทำของตนเองโดยใช้คำว่า “ขอโทษ”

จะเห็นได้ว่าการใช้วัจนกรรมเป็นรูปแบบภาษาที่แสดงเจตนาของผู้เขียน เพื่อสื่อชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีให้ผู้อ่านเข้าใจถึงลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นการชี้แนะให้ผู้อ่านปฏิบัติตาม

4. การใช้ประโยคแสดงเหตุผล (reasoning) การใช้ประโยคแสดงเหตุผลเป็นกลวิธีทางภาษาที่หนังสือวรรณกรรมเยาวชนใช้เพื่อทำให้ผู้อ่านคล้อยตามลักษณะเด็กดีที่ถูกกล่าวถึงในวรรณกรรม ด้วยโครงสร้างของประโยคแสดงเหตุผลที่ประกอบด้วยส่วนที่กล่าวถึงเหตุและส่วนที่กล่าวถึงผล ปรากฏความคิดเกี่ยวกับลักษณะของเด็กดีที่วรรณกรรมเยาวชนกล่าวถึงว่ามีผลดีต่อผู้อ่านอย่างไร โดยนำเสนอลักษณะและผลของการเป็นเด็กดีซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยผู้อ่านเข้าใจความต้องการของวรรณกรรมเยาวชนได้อย่างเหมาะสม ดังตัวอย่าง

(1) “ตั้งแต่นั้นมา ผมก็เชื่อตามที่คุณยายบอก พยายามกินผักและผลไม้ให้มากขึ้น เพราะไม่อยากท้องผูกและเจ็บกันอีก”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 33)

(2) “เย็นวันหนึ่งหลังเลิกเรียน ผมตั้งใจจะอยู่เล่นลูกหินกับเพื่อนแต่เมื่อมองขึ้นไปบนฟ้าเห็นเมฆก้อนใหญ่ดำมืดตั้งเค้ามา และฝนน่าจะตกในไม่ช้า ผมเลยเปลี่ยนใจรีบกลับบ้านดีกว่าเพราะป้าเคยบอกไว้ว่าถ้าฝนตกให้รออยู่ที่โรงเรียนจนฝนหยุดแล้วค่อยกลับอย่าเดินตากฝนเดี๋ยวจะไม่สบาย”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 67)

จากตัวอย่างที่ (1) (2) มีการใช้คำว่า “เพราะ” แสดงให้เห็นถึงเหตุและมีการใช้ภาษาที่บอกถึงผลได้แก่คำว่า “จะ” “ก็” เป็นต้น กล่าวคือในตัวอย่างที่ (1) เหตุคือไม่อยากท้องผูกและเจ็บก้น ผลคือเชื่อตามที่คุณยายบอกโดยการกินผักและผลไม้ ตัวอย่างที่ (2) เหตุคือป้าเคยบอกไว้ว่าถ้าฝนตกอย่าเดินตากฝนเดี๋ยวจะไม่สบาย ผลคือเชื่อตามที่ป้าเคยบอกโดยการรีบกลับบ้าน

5. การใช้สหพท (intertextuality)เป็นกลวิธีทางภาษาที่ตัวบทเคยเกิดขึ้นมาก่อนปรากฏอยู่ในตัวบทปัจจุบันที่สร้างขึ้นใหม่ วิธีการนี้เป็นการนำเสียงของเจ้าของตัวบทเดิมมาสอดแทรกอยู่ในตัวบทที่ผู้เขียนกำลังเรียบเรียง ผู้วิจัยพบว่าตัวบทอื่นที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมเยาวชนมักเป็นตัวบทที่เป็นที่รู้จักในสังคม เช่น คำสอนจากพ่อแม่ หนังสือเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวบทที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นการทำให้ลักษณะของเด็กดีที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมถูกนำเสนอไปสู่ผู้อ่านด้วยเสียงของผู้รู้หรือผู้ที่สังคมให้การยอมรับอันมีผลต่อการชี้แนะให้ผู้อ่านเลือกที่จะปฏิบัติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “แม่ว่าจะสอนว่า คนเราต้องรู้จักประหยัด รักข้าวรักของ และเครื่องใช้ก็ให้รู้จักถนอม”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 83)

(2) “ทำให้ผมนึกถึงที่พ่อเคยพูดไว้ปลูกต้นไม้ที่นั่นดีมีประโยชน์ ได้ทั้งผลไม้และร่มเงา ถึงแม้คนปลูกไม่ได้กิน แต่แค่เห็นคนอื่นได้กินก็มีความสุขแล้ว”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 228)

(3) “แต่แม่เคยสอนไว้ว่าตอนเริ่มนั่งลงอีกก็ให้เอากระดาษสัก 2 แผ่นมาขยำไปขยำมาด้วย พออีเสื่งกระดาษฟางก็จะนิ่มได้ที่ ใช้เช็ดกันได้นุ่มสบาย”

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 252)

(4) “ผมนึกได้ว่าแม่มีแว่นขยายอยู่อันหนึ่ง ก็เลยเอามาส่องพวกมดดู โดยพยายามรวมแสงอาทิตย์ ตามที่เรียนวิทยาศาสตร์มาเรื่องเลนส์นูน ให้เป็นจุดสว่างเล็กๆ “

(ด.ช.ตุ้ม, 2563, น. 265)

จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามีการใช้กลวิธีการใช้สหพท เป็นการนำความคิด หรือประสบการณ์ของผู้แต่งมานำเสนอให้เห็นถึงลักษณะเกี่ยวกับเด็กดี ที่สืบทอดคำของตัวละครและเลือกตัวละครที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น พ่อ แม่ หรือแม่แต่ตำราเรียน จากตัวอย่างที่ (1) (2) และ (3) เป็นบทสนทนาของตุ้มที่กล่าวถึง พ่อแม่ โดยใช้ประโยค “แม่ว่าจะสอนว่า” “พ่อเคยพูดไว้” และ “แม่เคยสอนไว้ว่า” ซึ่งการเลือกใช้กลวิธีนี้เป็นการเน้นย้ำหน้าที่ของเด็กที่ปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ในเรื่องของการเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสอน นอกจากนี้ยังมีการเลือกใช้ตำราเรียนหรือวิชาความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมา ดังตัวอย่างที่ (4) เป็นตอนที่ตุ้มได้กล่าวว่า “ตามที่เรียนวิทยาศาสตร์มาเรื่อง เลนส์นูน” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้ความคิดหรือตัวบทที่เกิดขึ้นมาก่อน และเป็นตัวบทที่น่าเชื่อถือมาอ้างเพื่อสื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงคุณลักษณะของเด็กที่ดีที่ต้องมีความรอบรู้สนใจศึกษาสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอยู่เสมอ จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้ กลวิธีการใช้สหพทเป็นการช่วยตอกย้ำเรื่องหน้าที่ของเด็กดีซึ่งมีผลต่อการชี้แนะให้ผู้อ่านปฏิบัติตาม

ชุดความคิดเรื่องเด็กดีที่ปรากฏผ่านกลวิธีทางภาษา

จากการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ในวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของ สุรศักดิ์ กฤษณมณี ปรากฏชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดี 2 ประการ ได้แก่

1. เด็กดีคือสมาชิกที่ดีของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เด็กดีเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม การทำความดีและมีจิตสำนึกที่ดีเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกัน เมื่อสังคมมีเยาวชนที่ดีและมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ

จะก่อให้เกิดพลเมืองดีในอนาคต และเมื่อสังคมมีพลเมืองที่ดีแล้วย่อมส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาและเจริญก้าวหน้าต่อไป

ในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรศักดิ์ กฤษณมณี ได้สร้างชุดความคิดที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกและพลเมืองที่ดีโดยใช้กลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการใช้มูลบท กลวิธีการใช้วัจนกรรม กลวิธีการใช้ประโยคแสดงเหตุผล และกลวิธีการใช้สัทพ โดยมีความหมายแสดงถึง เด็กดีคือผู้ที่พร้อมทั้งกาย วาจา และความคิด โดยมีการพึ่งพาตนเอง ความขยัน ความเพียร มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัดอดออม รับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ มีความคล่องแคล่ว รักษาความสะอาดไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีสัมมาคารวะ กล่าวหาญ มีสติ ปัญญาที่ดี กระตือรือร้น และมีความรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่น ในด้านการเป็นพลเมืองที่ดี เด็กดีจะแสดงความเคารพต่อชาติและสังคม และมีความเคารพต่อสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่เคารพและศรัทธา

2. เด็กดีเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม ลักษณะของเด็กดีถือเป็นคุณค่าที่สำคัญ เมื่อเด็กได้รับการปลูกฝังให้เป็นคนดีแล้วก็จะกลายเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต และถ้าประเทศชาติมีพลเมืองที่ดีรู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามกฎระเบียบกติกาของสังคมก็ย่อมทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

การประกอบสร้างชุดความคิดเรื่องเด็กดี พยายามสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดเกี่ยวกับคุณค่าของเด็กดีในเรื่องของการเชื่อฟังคำสอนของผู้ใหญ่ การเป็นผู้ให้ การมีน้ำใจต่อผู้อื่น พบว่า มีกลวิธีทางภาษาที่สื่อชุดความคิดเด็กดี 3 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการใช้มูลบท กลวิธีการใช้สัทพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึง ลักษณะของเด็กดีนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่าเพราะเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปปรารถนาและเป็นผลดีมาสู่ผู้ที่ปฏิบัติตาม ในขณะที่เดียวกันการสร้างลักษณะของเด็กดีนั้นยังเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กมีความมุ่งมั่นในการทำดีและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การยกย่องและส่งเสริมคุณค่าของเด็กดีในสังคมนั้นยังมีผลกระทบในทางบวกต่อการพัฒนาและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมโดยรวม เพราะเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษากลวิธีทางภาษาในการนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับ “เด็กดี” ในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลเชว่นบุ๊คอวอร์ด ประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม เพื่อวิเคราะห์ภาษาในฐานะเครื่องมือในการสื่อชุดความคิดหรืออุดมการณ์ที่มีผลต่อความคิด ความเชื่อของคนในสังคม พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ อาทิ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544 ธนวัตร มัททวีวงศ์ (2559) การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ และงานวิจัยของ ภพ สวัสดิ์ (2561) วาทกรรมคำทำนายจากการร้อยเรียงตัวเลข: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นต้น นอกจากนี้พบว่า มีงานวิจัยที่ใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับเด็ก อาทิ อุมาวัลย์ ชีช้าง (2555) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553 มาริษา หมดหนิ (2565) วาทกรรม “เด็กดี”: การศึกษาเปรียบเทียบแบบเรียนชั้นประถมศึกษาไทยกับมาเลเซีย อัญสุรีย์ เทพสุธรรม (2565) กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที่ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคควอร์ดประจำปี 2565 เรื่อง ด.ช.ตุ้ม ของสุรัสวดี ฤกษ์นิมิ พบว่า มีการประกอบสร้างชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีผ่านกลวิธีทางภาษา 5 กลวิธี ประกอบด้วย กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการใช้มูลบท กลวิธีการใช้วจนกรรม กลวิธีการใช้ประโยคแสดงเหตุผล และกลวิธีการใช้สหพท ซึ่งกลวิธีทางภาษาดังกล่าวได้มีการประกอบสร้างชุดความคิดผ่านวาทกรรม “เด็กดี” ได้ 2 ประการ ดังนี้ เด็กดีคือสมาชิกที่ดีของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และเด็กดีเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม โดยงานวิจัยนี้ใช้แนวคิด

เรื่องการวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis) แนวคิดเรื่องวาทกรรม และแนวคิดเรื่องอุดมการณ์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ซึ่งพบว่าการประกอบสร้างชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีผ่านกลวิธีทางภาษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงชุดความคิดที่แฝงอยู่ในงานวรรณกรรม ผลการศึกษาจึงแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมดังกล่าวเป็นวาทกรรมที่ปลูกฝังชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีไว้ในเนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลเชว่นบุคควอร์ดซึ่งเป็นโครงการประกวดหนังสือดีเด่นของบริษัท ซีพีออลล์ จำกัด และกระทรวงศึกษาธิการโดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางวรรณกรรมเยาวชนในสังคมไทย ชุดความคิดที่ปรากฏได้มีอิทธิพลต่อสังคมไทยหลายประการ อาทิ การสื่อชุดความคิดเด็กดีผ่านวรรณกรรมเยาวชนอาจนำไปสู่การประกอบสร้างชุดความคิด ความเชื่อของผู้อ่านได้โดยประกอบสร้างผ่านการใช้ภาษาเพื่อแสดงถึงลักษณะของความเป็นเด็กดีโดยตัดสินว่าพฤติกรรมหรือลักษณะนั้นดีหรือไม่อย่างไร ซึ่งผลการศึกษาข้อนี้สอดคล้องกับงานวิจัยงานวิจัยของ อุมวาลย์ ชีช่วง (2555) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553 เป็นงานวิจัยที่ศึกษาบทเรียนของไทยกับมาเลเซียในแง่ของวาทกรรม “เด็กดี” โดยศึกษาความหมายของการเป็นเด็กดีในแง่มุมต่าง ๆ และลักษณะที่พึงประสงค์ งานวิจัยของ อัญสุรีย์ เทพสุธรรม (2565) กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นงานที่มุ่งเน้นศึกษาอุดมการณ์ของเด็กดี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ กล่าวคือเป็นการศึกษาภาษาในฐานะเครื่องมือในการประกอบสร้างชุดความคิด และอุดมการณ์เกี่ยวกับเด็กที่สังคมพึงปรารถนา

นอกจากนี้ในการศึกษาครั้งนี้จะช่วยแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมในหนังสือวรรณกรรมเยาวชนมีอิทธิพลต่อผู้อ่านเนื่องจากเป็นที่ยอมรับและเข้าถึงผู้อ่านได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งชุดความคิดที่ถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมเหล่านี้สามารถกระจายสู่สังคมในวงกว้างตามความคาดหวังของสังคม โดยการเป็นเยาวชนที่พึงประสงค์และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ จึงเปรียบเสมือนเครื่องมือของรัฐที่มีหน้าที่สืบทอดอุดมการณ์ให้เด็กเป็นไปตามความคาดหวัง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิเคราะห์ชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีในงานวรรณกรรม
2. สามารถนำไปศึกษาในเชิงวิพากษ์เพื่อทำให้เห็นถึงกลไกการประกอบสร้างชุดความคิดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดีที่ปรากฏในสื่อสาธารณะอื่น ๆ อาทิ ข่าว สื่อโฆษณา และ สื่อออนไลน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา อังคพนชกิจ. (2561). *การวิเคราะห์ข้อความ Discourse Analysis* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญโอฬาร. (2543). *วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น*. สำนักพิมพ์. กรุงเทพฯ.
- ธนวัตร มัททวิวงศ์. (2559). *การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ*. (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ประสิทธิ์ ฉกาจธรรม. (2564). โครงการประกวดหนังสือดีเด่นรางวัลเชว่นบุคควอร์ด บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน). สืบค้นจาก<https://www.7book.csrpall.com/>.

- ภพ สวัสดิ์. (2561). วาทกรรมคำทำนายจากการร้อยเรียงตัวเลข: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- มาริษา หมดหนี. (2565). วาทกรรมเด็กดี ในแบบเรียนไทยและมาเลเซีย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (15)3, 34-45.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์กับภาษาในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุรศักดิ์ กฤษณะมิช. (2565). ด.ช.ตุ้ม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุรศักดิ์ กฤษณะมิช.
- อัญสุรีย์ เทพสุธรรม. (2565). กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ระดับชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- อุมาวัลย์ ชีช้าง. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ.2523-2553. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. London: Longman.
- Van Dijk, T. A. (1995). *Discourse Semantics and Ideology*. Discourse and Society.